

Gaziantep'in sorunu: Ýpsizlik ve tepviksizlik

Onaylayan TÜTSIS
Çarþamba, 21 Þubat 2007
Son Güncelleme Salý, 21 Aðustos 2007

Son genel nüfus sayýmýna göre toplam 1 milyon 293 bin 849 kipilik bir nüfusa sahip Gaziantep, Güneydoðu Anadolu Bölgesi'nin büyük, Türkiye'nin ise 6'ncý büyük kenti konumunda. Tekstil deyince akla ilk gelen merkezlerden biri olan Gaziantep, dört bir yaný çevreleyen tepvikli iller nedeniyle zor bir dönem geçiriyor. Birçok yatýrýmý çevresindeki illere kaptýran Gaziantep, diðer büyük þehir gibi sürekli göç alýrken bu durum ildeki iþsiz sayýsýný da sürekli yukarıya taþýyor.

Bilindiði gibi Gaziantep coðrafi konumu itibariyle Türkiye'nin batýsýndaki sanayi þehirleri ile Güneyin irtibatýný saðlayan ve Güney Anadolu Bölgesi ile Doðu ve Güney Anadolu bölgelerinin, týbbi her türlü ihtiyaçlarýný karþýlayan bir ticaret merkezi niteliðinde. Dikkat genip bir pazara hitap ediyor. Ayrýca önemli karayollarýnýn kavpaðýnda bulunması, Arap ülkeleri ile ithalat - ihracatýn yapıldýðý olmasý bakımýndan büyük önem taþýyor. Gaziantep'teki büyük sanayi iþyerleri sayýsý, Türkiye toplamýnýn yüzde 4'ünü, küçük sanayi sayýsýnýn yüzde 6'sýný meydana getirmekte.

Bu yapýsýyla baþta küçük ve orta ölçekliler olmak üzere sanayi birimlerinin yarattýðý genip istihdam olanaklarý ile iktisaden faal yüzde 28.72'sinin imalat sanayi kollarýnda çalyþtýðý Gaziantep'te mevcut tesislerin büyük çoðunluðunun il merkezinde yoðunlaþma dikkat çekiyor. Nizip hariç diðer ilçelerde ekonomik yapı daha çok tarým ve tarýmsal sanayi ile eþdeðer geliþiyor. Nizip ilçesinde baþta gýda sektörü olmak üzere mercimek, zeytinyaðý ve sabun imalatı yapan 100'ün üzerinde çeþitli ölçekte tesis mevcut.

Gaziantep'te gerek büyük ölçekte, gerekse orta ve küçük ölçekte imalat yapan fabrika, atölye ve iþyerleri ađýrlýklý olarak þehrin batýsýnda bölgesinde faaliyet gösteriyor. Gaziantep'te halen 12 milyon metrekarelik alanýyla üç organize sanayi bölgesi bulunuyor.

I. Organize Sanayi Bölgesi: 210 hektarlık alan üzerinde kurulu bulunan I'inci Organize Sanayi Bölgesi'nde 138 firma faaliyet gösteriyor. Firmalar genelde orta ölçekli olup ađýrlýklý olarak tekstil, makine - metal, kimya - plastik ve gýda alanlarýnda faaliyetlerini devam ederken bölgede 25 bin iþçi istihdam ediliyor.

II. Organize Sanayi Bölgesi: 450 hektarlık alan üzerinde kurulmuþ olan bölgede 275 sanayiciye tahsis yapıldý. Bu anda 192 büyük ölçekli firma faaliyete geçti. Halen bölgede 100 firma ise inþaat ve montaj durumunda. Bölgede ađýrlýklý olarak tekstil, kimya, plastik ve gýda alanlarýnda üretim yapılmakta olup 30 bin iþçiye istihdam saðlanýyor.

III. Organize Sanayi Bölgesi: 540 hektarlık alan üzerinde planlanan bölgede faaliyet göstermek için 900'ün üzerinde sanayici arsa talebinde bulundu. Ancak yatýrýmlarýn tepvikli illere yönelmesinden dolayı bugüne kadar sadece 289 sanayiciye arsa tahsisi yapılabildi. Halen bölgede tekstil, gýda, inþaat malzemeleri ve sentetik dokuma alanlarýnda 77 firma faaliyet gösteriyor.

Bunun yanýnda Gaziantep sanayicilerinin taleplerini karþýlamak için 4'üncü organize sanayi bölgesini kurma çalyþmalarý ise devam ediyor. Gaziantep Serbest Bölgesi: 1999 yýlýnda faaliyete geçen Gaziantep Serbest Bölgesi'nde halen 31 firma faaliyet gösteriyor. 350 ortakla kurulan bölgenin yýllık iþlem hacmi 110 milyon dolarý buluyor.

Örnek Sanayi Sitesi: KÜSGET Þanlıyurfa Karayolu üzerindeki bölgede, her biri 800 metrekare kapalı alana sahip toplam 50 iþyeri faaliyet gösteriyor. 350 bin metrekarelik alanda faaliyet gösteren bölge bin 500 kiþiye istihdam sađlýyor.

Küçük Sanayi Sitesi: Ýpletme hacmi ve üretim metotları ile küçük ve orta ölçekli sanayiciler için örnek ve tepvik olmak amacıyla kurulan bölgede, tekstil makineleri, çelik döküm, otomotiv yedek parçaları, buhar kazanları, baraj ekipmanları, hububat-bakliyat iþleme makineleri, metal ve ađaç iþleme makineleri, boya ve ambalaj sanayi tesisleri gibi iþyerleri sayýsý 2 bin 575 ve toplam iþçi istihdamı 25 bine ulaþmýþ durumda. Bölgede ayrıca sanayicilere hizmet vermek amacıyla bir de KOSGEB merkezi bulunuyor.

Diğer sanayi bölgeleri: Gaziantep'te organize sanayi bölgeleri ve küçük sanayi sitelerinin yapılmadan önce behir içinde faaliyet gösteren ilk bölge olan Nizip Caddesi'nde halen 150 firma faaliyet gösteriyor. Bu bölgede faaliyet gösteren firmalar genel olarak, plastik ayakkabı, un, irmik, halı, akrilik iplik, pamuk ipliği ve metal ebya üretimi yapıyor. Ancak hızlı nüfus artışı ve kentleşimin neticesinde behir içinde kalan bu işletmeler üretimlerinin bir bölümünü veya tamamını sanayi bölgelerine taşıma eğilimi içerisinde.

Gaziantep sanayisinin ilk yerleşim bölgelerinden bir diğeri olan Ünalı -Behreküstü bölgesinde ise halen 700 firma bulunuyor. Genellikle mercimek işleme, plastik ve halı fabrikalarının çoğuna sahip olarak faaliyet gösterdiği bu bölgedeki firmalar genellikle KOBİ niteliğinde.

İmalat sanayisinin yapısı

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde gelişmiş bir ekonomik merkez konumunda olan Gaziantep'te imalat sanayide faaliyet gösteren firmaların genel yapısına bakıldığında küçük imalathane ve atölyelerin yanı sıra büyük tesislerin de gerek sayıca ve istihdam açısından fazla olduğu dikkati çekiyor. İmalat sanayisi birçok sektörde Türkiye'de en önemli üretim merkezi konumunda bulunurken, sektörel bazda bakıldığında ilginç sonuçlar çıkıyor.

Gaziantep imalat sanayi içerisinde ilk sırada yer alan gıda sanayi işyeri sayısı açısından Türkiye içerisinde yüzde 4'lük bir payla ilk sırada bulunuyor. Gıda sektörü yaratıcı istihdam açısından ise Türkiye içerisinde 9'uncu sırada bulunurken, katma değeri açısından ikinci, toplam kapasite ve üretimi açısından ise ilk sırada yer alıyor. Gaziantep makarna üretiminde Türkiye ihtiyacının yüzde 60'ünü, mercimek üretiminin yüzde 70'ini, un ve irmik üretiminin ise yüzde 60'ünü karşılıyor.

Gıda sanayi işyerleri, il içerisinde toplam işyerleri sayısının yüzde 17'sini oluşturuyor. Gıda sanayi Gaziantep'te yaratıcı istihdam açısından yüzde 23 pay ile tekstil sektörünün ardından ikinci konumda bulunuyor. Ancak ilde gıda sektörü yaratıcı katma değer açısından yüzde 32'lik pay ile birinci sırada.

Gaziantep imalat sanayi içerisinde yüzde 8'lik pay ile 5'inci sırada yer alan kimya -plastik sektörünün işyeri, istihdam ve katma değeri bakımından değerlendirilmesi açısından ise gerek il bazında gerekse Gaziantep'in Türkiye imalat sanayi içindeki yeri bakımından önemli bir potansiyel arz ettiği görülmekte. İşyeri sayısı açısından Türkiye imalat sanayi genelinde yüzde 5'lik payla ilk sırada bulunan kimya plastik sanayii, istihdam açısından yüzde 10 pay ile Gaziantep içinde istihdam potansiyeli en yüksek sektör konumunda. Bu sektör aynı konuda yüzde 2 sektör payı ile Türkiye genelinde 9'uncu sırada bulunuyor.

Gaziantep'te metal ve makine sanayi ise ilin ana sanayi dalları olan gıda, tekstil ve plastik sanayine dayalı olarak gelişme gösteriyor. Metal ve makine sanayi imalat işyerleri bakımından il içinde yüzde 22 pay ile 2'inci sırada yer almakta. Bu sektör Türkiye imalat sanayi genelinde yüzde 3 pay ile 6'ncı sırada bulunmakta. Otomotiv ve tarım makineleri konusunda da gelişmiş imalat işyerlerine sahip olan Gaziantep'te bu iki sektör istihdam açısından yüzde 14 pay ile 3'üncü sektör konumunda.

Doğu ile Batı arasında bir geçiş noktası üzerinde bulunan Gaziantep'te ticaret ve sanayinin gelişimine paralel olarak gelişen sanayi dallarından biri olan otomotiv yan sanayi de gelecek vaat eden bir sektör olarak öne çıkıyor.

Gaziantep'in ihracat potansiyeli

Gaziantep'in gerek tarihten gelen bir yakınlık gerekse de yakın sosyal ve kültürel ilişkiler içerisinde bulunduğu Ortadoğu ülkeleriyle kurduğu ekonomik bağ, ihracatına da olumlu yansımakta. Gaziantep'in bir ihracat potansiyeli olarak gelişmesinde etken olan bir diğer önemli özellik halkın yaratıcı gücünden kaynaklanan oldukça ileri düzeyde gelişmiş bir imalatçılık yeteneğinin mevcut olması ve sanayinin çeşitli dallarını içine alan oldukça geniş bir üretim alanının ortaya çıkarılması olarak gösteriliyor.

Devlet desteği olmadan tamamen kendi imkanlarıyla yaratılan sanayinin en büyük özelliği olan küçük ve orta boy işletmelerin çoğunluğu de yavaş yavaş işlevlerini sürdürmekte. Mevcut imalat sanayi ve tarımsal faaliyetler çağının gereklerine uygun bir şekilde üretimine geçirildiğinde ihracat potansiyelinin daha da artacağı biliniyor.

Türkiye toplam ihracatının yıllar itibarıyla ortalama yüzde 7 ila 10'unu gerçekleştiren Gaziantep'in ihracatında, 1989 yılında başlayan Körfez Krizi ve buna karşılık uygulanmaya başlayan ambargo nedeniyle 1990 yılından itibaren önemli gerilemeler olduğu 1997 yılı sonrası Asya krizi, daha sonra Rusya krizi, 1999 yılında yaşanan felaketlerin sanayiye etkisi ile Gaziantep ve

Güneydoğu Anadolu bölgesindeki ticari faaliyetlerdeki gelişme tersine döndü. Dönemler itibariyle Avrupa'dan Uzakdoğu'ya, Afrika'dan Amerika'ya yaklaşık 85 ülkeye ürün gönderen Gaziantep'ten yapılan ihracatın, diğer sınırlar ve komşu iller üzerinden yapılan ihracatla birlikte yıllık toplam 2.5 milyar dolar düzeyinde olduğu tahmin ediliyor.

Gaziantep'te tekstil sanayi

Gaziantep imalat sanayi içerisinde yüzde 33'lük bir pay ile tekstil sanayi birinci sırada yer almakta. Türkiye imalat sanayi genelinde 7'nci sırada bulunan Gaziantep, tekstil sektöründe ise ülke genelinde yüzde 3'lük bir paya sahip. Gıda sanayi ile birlikte en yüksek istihdamı yaratarak, Gaziantep'in göç alan bir merkez konumuna gelmesini sağlayan tekstil sanayi, il içerisinde yarattığı istihdam açısından yüzde 39 pay ile birinci sırada bulunurken, Türkiye imalat sanayi genelinde yüzde 3 ile 5'inci sırayı almakta. Sektör katma değer açısından il içerisinde yüzde 32'lik pay ile birinci sırada, Türkiye imalat sanayi genelinde ise yüzde 2'lik payı ile 11'inci sırada bulunuyor. Yılda, tekstil sanayi genellikle tekstil hammaddesi ve yarı mamul üretimi şeklinde yoğunlaşan bir yapıya sahip. Gaziantep tekstil sektörü, makine halısı ve iplik konularında ihtisaslaşmış olup rekabet avantajı ile Türkiye genelinde pazara hakim durumda. Bu sektör, ayrıca, son beş yılda gelişmekte olan teknik tekstil ürünleri ile triko, örgü, çuval, battaniye, fantazi iplik konularında da Türkiye toplam imalat kapasitesinde önemli paylara sahip. Gaziantep'in ulusal bazda merkez konumunda olduğu tekstil ve ayakkabı alanları arasında non - woven kumaş, sentetik iplikler (akrilik, polipropilen), halı, plastik ayakkabı, terlik, hazır taban ve topuklar, deri ayakkabı, jüt ipliği, PP çuval ve torba, battaniye, pönül ipliği, penye pamuk ipliği, ince strayhgarn iplikleri de bulunuyor. Tekstil sektörü Gaziantep'e en fazla döviz kazandıran sektör konumunda bulunurken, 2006 yılında ilin ihracatının yüzde 69.1'i bu alandan sağlandı. Tekstil sektörü içerisinde ürünler arasında ise en çok ihracat payına sahip olan ürünlerin başında ise yüzde 29.4 ile makine halısı geliyor. Halı ihracatı Gaziantep'in genel ihracatı içerisinde ise yüzde 20.5'lik bir pay oluşturunuyor.

Kamçy: Göçle birlikte işsizlik de artıyor

Gaziantep Valisi Süleyman Kamçy: Gaziantep, başta tekstil olmak üzere birçok sektörde üstünlüğünü kanıtlamış, iç ve dış pazar sahibi olmuş durumdadır. Ancak bir sanayi ve ticaret kenti olan kentimize, Siirt, Mardin, Palmyurfa, Adyaman, Hakkari, Van, Bingöl, Bitlis, Muş, Diyarbakır, Pırnak, Malatya ve Kahramanmaraş gibi şehirlerden sürekli olarak göçler yaşanmaktadır. Bu nedenle işsiz kesim arttı. Göçle birlikte sosyo - ekonomik yapı değişmekte, özellikle göç eden nüfusun büyük bir kesimi varoqlarda oturmuş bölgelerimizde işsizlikle ve ekonomik problemlere bağlı olarak yaşanan suç türleri ile daha sık karşı karşıya kalınmaktadır.

Subapı: Yılın rekabet pansı elinden alındı Genel-Ýp Sendikası Gaziantep Pubesi Başkaný Muzaffer Subapı: Gaziantep'in dört tane kapsama alınmış illerle çevrildi. Teşvik kapsamında olan çevre illerdeki yatırımcılarla, Gaziantep'teki yatırımcılar arasında maliyet farkı var. Gaziantep'te tekstil sektörü bitiyor. Ýpveren ve işçi mutsuz. Çalışan işçi de sendika da zor durumda. Gaziantep'ten önce teşvik alan iller arasında alınması gerekiyor. Gaziantep'e haksızlık ediliyor. Diğer illerle rekabet etme pansı elinden alındı Hükümetin acilen bu konuda tedbir alınması gerekiyor. Aksi takdirde çok daha büyük sorunlarla karşı karşıya kalınacaktır.